

ske sobe v društvenem domu Narodne čitalnice. V tej sobi so Liraši prepevali od leta 1882 dalje. Do leta 1908 so bili Narodna čitalnica, Lira in telovadno društvo Sokol najemniki, takrat pa so stavbo s celotnim kompleksom z lastnimi sredstvi, posojili in delom odkupili in preuredili. Po drugi svetovni vojni je delo nadaljevala le Lira, ki jo je nova oblast leta 1947 nasilno izselila iz njene sobe...

Morda pa je v planinskih vrstah kdo, ki bi »pevskim hlapcem Jernejem« iz kamniške Lire pomagal priti do ukradene dediščine?

Janez Majcenovič

P. S.: Mnogo lepih trenutkov dolgujem petju in goram. Lepo je bilo peti pri blagoslovitvi pastirske kapele Marije Snežne na Veliki planini; še lepše je bilo pri blagoslovitvi kapele in zvonov triglavske Marije Snežne na Kredarici. - To sem pripisal zaradi ciničnega mežikanja U. S. v televizijski zaslon. Najbrž smo bili krivi Kamniški koledniki

J. M.

Odpovedujem Planinski vestnik!

Izredno mi je žal, da moram odpovedati naročnino na Vašo ugledno revijo Planinski vestnik, glasilo Planinske zveze Slovenije, in Vas prosim, da to sprejmete z razumevanjem.

Že več kot trideset let se ukvarjam s planinstvom, prehodil sem številne vrhove nekdanje gnile in propadle Jugoslavije, od vašega Triglava do Kajmakčalana. Napisal sem veliko člankov s teh območij, Vaše drage Slovenije pa ne morem in nočem pozabiti, ker ste mi dali več prostora kot moji na Hrvaškem.

Na koncu moram povedati, da odpovedujem naročnino. Upokojen sem, imam majhno pokojnino, kar pa je še pomembneje, prebolel sem srčni infarkt in imam druge spremljajoče bolezni. To se mi je zgodilo 21. februarja letos, ko sem se pripravljal na Samoborsko gorje do Ostrca, pa so me odpeljali v bolnišnico, namesto da bi šel v gore.

Hvala vam vsem, vsem planincem v Sloveniji, vendar ne pozabite, da slejkoprej ostaja naša zveza pri Tumovi koči na Slavniku, kjer se začneja IPP - Istrska planinska pot, katere avtor sem in ki mi jo je uspelo s pomočjo mojih in vaših planincev vzdrževati od vsega začetka, se pravi od leta 1970.

Prosim Vas torej za razumevanje, hvala Vam in še enkrat hvala. Moj poseben pozdrav naj velja **Rudiju Likarju** in **Marijanu Kotniku** iz Ljubljane ter gospodu **Kocijančiču** in še nekaterim drugim planincem iz Kopra.

Josip Sakoman, Zagreb

Takšnemu planincu in tako zvestemu dopisniku Planinskega vestnika pa res ne moremo reči, da smo njegovo pismo prejeli, da se zanj zahvalju-

jemo in da nam je žal, ker ne bo več naš naročnik! Slovenski planinci smo vedno držali skupaj in poskušali pomagati planinskemu tovarišu v sili. V tajništvo Planinske zveze Slovenije so se odločili, da ostane gospod **Josip Sakoman** še vedno naš naročnik - do nadaljnjega na naš račun. Ko se bo njegovo gmotno stanje popravilo, se bo nemara spet naročil na Planinski vestnik. Do takrat mu seveda želimo prijetno branje - in še veliko prispevkov iz planinskega življenja, s katerimi bo obogatil naše glasilo.

Uredništvo

iz planinske literature

Fran Orožen o sebi, SPD in še čem

Zaradi stoletnice delovanja PD Ljubljana-Matica smo bogatejši za še eno publikacijo, ki se loteva minulih časov. Stoletnica Slovenskega planinskega društva je hkrati tudi stoletnica PD Ljubljana-Matica, saj je ob ustanovitvi SPD nastalo tudi Osrednje društvo SPD, ki je predhodnik Maticice. V počastitev jubileja je društvo izdalo brošuro »Prof. Fran Orožen in začetki Slovenskega planinskega društva«, ki jo je spisal priznan poznavalec slovenske planinske zgodovine profesor **Tone Strojín**.

PD Ljubljana-Matica je v minulih letih že objavilo nekaj drugih samostojnih izdaj, npr. brošuri o gradnji Triglavskega doma (1985) in posodobitvi Koče pri Triglavskih jezerih (1988), sodelovalo je tudi pri izdaji monografije o **Jakobu Aljažu** (1989). Nova izdaja je nadaljevanje založniške dejavnosti društva, za katero skrbi predsednik **Gregor Klančnik**.

O preteklosti planinske dejavnosti pri nas je letos izšlo že več izdaj in nekatera zgodovinska dejstva se v njih ponavljajo. V tem ni sicer nič slabega, saj vsaka knjiga prikaže isto tematiko z nekoliko drugačnega zornega kota; pričujoča brošura pa je med njimi nekaj posebnega. Natančno se posveti ne samo osebi **Frana Orožna**, prvega načelnika SPD in predsednika Osrednjega društva SPD, ampak tudi takratnemu času in družbeni klimi. Glede na to, da je bil Franc Orožen dolgo časa pozabljen, je vrednost knjige predvsem v tem, da celovito predstavi njegovo življenje in delo.

Namen izdaje ni samo opisovati. Beseda predstavi bralca v takratni čas in prostor, to je na konec 19. stoletja v deželo Kranjsko, ko so v gore hodili predvsem izobraženci in posebneži, medtem ko meščanstvu hribolazenje ni bilo razumljivo.

V prvem delu knjige se uživamo v življenju nekaj uglednega mesteca Ljubljane in v slovensko-nemška trenja, ki se jim tak nad-svet, kot so gore, ni mogel izogniti. V tem okolju in času

je živel profesor Fran Orožen, pedagog, zgodovinar in geograf. V nadaljevanju spoznamo njegov rod, življenje in delo, ki uvede drugi in najbolj originalen del knjige.

»Umril sem za pljučnico dne 26. novembra 1912. leta.« nam o koncu svoje življenjske poti pove gospod Orožen, vendar gre pri tem za povsem tozemske stvari. Osrednji del namreč zavzemajo namišljeni pogovori s Franom Orožnom. To je domiselna rešitev, ki se je izognila klasičnemu naštevanju in popisovanju dejstev, Orožnovi bibliografiji in zgodovinskemu prikazu časa. Vse to seveda najdemo v besedilu, vendar na pripoveden in dokaj oseben način, čeprav »avtentičnost« Orožnove pripovedi na nekaterih mestih zmoti sicer koristno citiranje virov, vprašanja profesorju Orožnu pa so premaro nazorno ločena od pripovedi.

V pogovorih s profesorjem Orožnom je tako čas relativen. V njem se gibljemo brez ovir, končna slika pa je berljiv in zanimiv opis začetkov in ozadja delovanja SPD, predstavitev takratne dejavnosti v gorah in osebna slika Frana Orožna in nekaterih sodobnikov. V tretjem delu to sliko zaokrožijo še posebej za to izdajo napisani spomini **dr. Janka Orožna** na očeta.

Brošura, ki obsega 52 strani, je naprodaj v prostorih PD Ljubljana-Matica, Miklošičeva 17, Ljubljana, in stane 300 SIT oziroma protivrednost 5 DEM. Lahko jo naročite tudi po pošti. Za društva velja 20-odstotni popust.

Dario Cortese

111 izletov po slovenskih gorah

Vsaj stoenajst razlogov, da se odpravimo na pot - tako bi lahko rekli ob najnovejši knjigi z gorniško tematiko, ki jo je izdala založba **Sidarta**, avtor pa je **dr. Andrej Stritar**. Zadnja leta smo kar nekako pogrešali knjige, kjer bi poleg lepih fotografij lahko kaj več tudi prebrali. Stritarjevih **111 izletov po slovenskih gorah** je prav gotovo taka knjiga, ki jo bomo predvsem brali, dokončno pa nas bodo na pot zvabile še lepe fotografije - in kar je prav gotovo novost v naši novejši planinski publicistici, na poti nam bodo pomagale pregledne skice gore z vrisano potjo (po zgledu alpinističnih vodnikov). Knjiga je v taki obliki novost na področju planinskih vodnikov, obenem pa pomeni kakovostno nadaljevanje tistega, s čimer je pred leti začel **France Stele** z drobno knjižico 50 izbranih dvatisočakov, nadaljeval pa **Stanko Klinar** v knjigi **Sto slovenskih vrhov**. Stritar nas na goro vodi po eni sami poti (doda pa še kakšen namig), večinoma po najmanj poznani in najbolj samotni, kar knjigi daje še poseben ton. Podobnih vodnikov z izbranimi turami je pri nas še vse premalo, zato tudi ne moti delno podvajanje s Klinarjevo knjigo (dobra polovica tur se konča na istem vrhu). Pravi gorniki pač zahajajo v

take konce, tistim 'modnim' vrhovom pa je tudi treba izkazati ustrežno pozornost.

Zasnova knjiga je odlična, saj je vsak izlet opisan s kratkim uvodom, sledi navedba izhodišča in zatem opis vzpona in sestopa. Na koncu opisa posameznega izleta so nanizani še vsi tišči podatki, ki nam pridejo prav pri načrtovanju ture - višinska razlika, najprimernejši čas, težave, časovni pregled ture, zavetišča in kočice ob poti, vodniki, kjer najdemo podrobnejše podatke, in zemljevidi, s katerimi si na poti lahko pomagamo. Prav slednji dve postavki sta še kako pomembni, saj so opisani poti kratki in jedrnat. Stritarjeva knjiga ni klasičen vodnik od skale do skale, pač pa ideja za pot, katere osnovni obrisi in najpomembnejši podatki so podani, veliko pripomorejo tudi dobre skice, malo pa se mora potruditi še gornik sam - saj je pot mnogo bolj doživljiva, če kdaj pa kdaj pogledamo tudi na zemljevid ali v vodnik.

Na začetku je poleg kazala in uvoda še razlaga zasnove knjige, pohvalna je tudi razvrstitev izletov po težavnosti na koncu knjige, ne manjkata pa tudi abecedno kazalo in pregledna navedba vodnikov in zemljevidov, ki pokrivajo tematiko knjige. Knjiga ima 200 strani, je trdo vezana in ravno še primerna tudi za v nahrbtnik.

Preden se odpravimo na sprehod po v knjigi opisanih gorah, povejmo še, kaj bi se dalo izboljšati. Vsekakor tipografijo črk, saj so s-ji nekoliko preveč 'shušjani' in je berljivost zato težja, pa tudi sicer črke niso najbolj posrečene. Nekaj fotografij je nekoliko slabše odtisnjenih, vsebinsko pa razen nekaj drobnih napak ni pripomb - le na nekaterih mestih v opisih bi kazalo zapisati še kakšno besedo. Delo zasluži vso pohvalo, še posebej zato, ker kaže, kakšni naj bi takšni vodniki bili. Zagotovo bo knjiga zelo dobrodošla, saj z njeno pomočjo brez težav najdemo sebi primeren izlet. Prijetno pa jo je tudi le listati in obujati spomine.

Avtor je na koncu uvoda zapisal: »Morda pa se kdaj tudi srečamo - na pozabljeni stezici, osamljenem vršacu, strmi grapi. Kjerkoli, povsod bo lepo.« - In kam vse naj gremo? Za začetek pojdimo pogledat v Polhograjske hribe. Če nimamo dovolj časa, bomo nekje pod Toščem, morda skočimo celo v Škofjeloške hribe ali pa gremo telovadit v skale Gradiške Ture nad Vipavo. Če pa zares vzamemo pot pod nogo, bo treba nekoliko dlje. Po sončnih pobočjih Spodnjih bohinjskih gora se bomo potikali, morda našli tisto staro mulatjero in krenili vse tja prek Krna do grozečnih spominov vojne okoli Krnice in Krasjega vrha. V začetku maja, ko se na Kaninu tali sneg, bomo šli poslušat bucanje Boke, če pa bo že kopno, se bomo odpeljali noter v Bavšico. Precej poguma in moči bo treba, če se bomo želeli sončiti na Obljaku ali vi-